

Brusel 19. dubna 2024
(OR. en)

8996/24

EDUC 131
DIGIT 118
SOC 291

POZNÁMKA

Odesílatel:	Generální sekretariát Rady
Příjemce:	Výbor stálých zástupců / Rada
Předmět:	Umělá inteligence ve vzdělávání a odborné přípravě: technologické inovace a kvalitní vzdělávání pro všechny – <i>politická rozprava</i>

Na základě konzultace s Výborem pro vzdělávání vypracovalo předsednictví přiloženou informativní poznámku, jež poslouží jako základ pro politickou rozpravu, která proběhne na zasedání Rady pro vzdělávání, mládež, kulturu a sport konajícím se dne 13. května 2024.

Umělá inteligence ve vzdělávání a odborné přípravě: technologické inovace a kvalitní vzdělávání pro všechny

Informativní poznámka předsednictví

Díky možnostem plynoucím ze zvýšené výpočetní kapacity, dostupnosti dat a pokroku v oblasti algoritmů je umělá inteligence (AI) v dnešní době revoluční technologií číslo jedna. Z využívání AI pro účely lepších predikcí, optimalizace operací a individualizace digitálních řešení pro jednotlivce i pro organizace může plynout klíčová konkurenční výhoda, pokud jde o podporu sociálně prospěšných výsledků v oblasti vzdělávání a odborné přípravy. Nástup generativních modelů umělé inteligence vyvolává mnoho otázek a diskusí a má dopad na různá pracovní prostředí, včetně médií, vzdělávání a odborné přípravy a výzkumu.

Vývoj a iniciativy na evropské úrovni

Během finského předsednictví členské státy v listopadu 2019 konstatovaly, že AI má potenciál zajistit inkluzivnější vzdělávání vyznačující se vyšší mírou stimulace a individualizace, avšak že zároveň vyvolává otázky týkající se etiky a ochrany údajů a přináší výzvy pro učitelské povolání¹. Členské státy se shodly, že by se mělo pracovat na spolehlivém a odpovědném začlenění AI do vzdělávání a odborné přípravy na evropské úrovni.

¹ Dokument 13297/19.

V září 2020 přijala Komise akční plán digitálního vzdělávání 2021–2027². V tomto akčním plánu zdůraznila, že je třeba podporovat vysoce účinný ekosystém digitálního vzdělávání a rozvíjet digitální dovednosti a kompetence pro digitální transformaci. Kromě toho v něm oznámila vypracování *Etických pokynů pro využívání umělé inteligence a dat ve výuce a vzdělávání pro pedagogy*³ jakožto stabilního základu pro učitele a vedoucí pracovníky škol, díky němuž budou moci rozvíjet využívání těchto technologií bezpečným, uvážlivým a etickým způsobem. V listopadu 2023 Rada přijala doporučení týkající se klíčových faktorů umožňujících úspěšné digitální vzdělávání a odbornou přípravu⁴ a doporučení týkající se lepšího poskytování digitálních dovedností a kompetencí v rámci vzdělávání a odborné přípravy⁵. V těchto dvou doporučeních Rada zejména poukazuje na to, že je zásadně důležité podporovat instituce zajišťující vzdělávání a odbornou přípravu a instituce neformálního učení, stejně jako učitele, školitele a další pedagogické pracovníky v tom, aby lépe rozuměli novým a nastupujícím technologiím, mezi něž AI patří, jakož i způsobům, jak je s jistotou a bezpečně používat ve prospěch výuky a učení.

V brzké době bude přijat akt o umělé inteligenci⁶, jehož cílem nalézt rovnováhu mezi tím, aby byly zachovány příležitosti pro technologické inovace a rozvoj a současně byla zajištěna ochrana základních práv.

² Dokument COM(2020) 624 final.

³ Evropská komise, Generální ředitelství pro vzdělávání, mládež, sport a kulturu, *Etické pokyny pro využívání umělé inteligence a dat ve výuce a vzdělávání pro pedagogy*, Úřad pro publikace Evropské unie, 2022.

⁴ Doporučení Rady ze dne 23. listopadu 2023 o klíčových faktorech umožňujících úspěšné digitální vzdělávání a odbornou přípravu, Úř. věst. C/2024/1115, 24.1.2024.

⁵ Doporučení Rady ze dne 23. listopadu 2023 o lepším poskytování digitálních dovedností a kompetencí v rámci vzdělávání a odborné přípravy. Úř. věst. C/2024/1030, 23.1.2024.

⁶ Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci (akt o umělé inteligenci) a mění určité legislativní akty Unie (COM(2021) 206 final).

Zlepšování dovedností a kompetencí účastníků vzdělávání a učitelů

Digitální dovednosti a kompetence účastníků vzdělávání a učitelů jsou otázkou klíčového významu. Jedná se o dovednosti a kompetence související s AI a s jejím uplatňováním při učení, v profesním kontextu, ale i obecněji z hlediska evropských občanů. V březnu 2022 byl aktualizován *Rámec digitálních kompetencí pro občany (DigComp) 2.2*⁷ se zřetelem k dovednostem souvisejícím s AI, což obnáší způsoby fungování nástrojů AI, interakce mezi AI a uživatelem a schopnost tyto nástroje rozumově uchopit a rozpoznat jejich omezení.

Celoživotní učení a začleňování

AI může v přístupech a postupech celoživotního učení přinést zásadní změnu. Je zdrojem příležitostí, pokud jde o individualizaci učení, nepřetržitou podporu účastníků vzdělávání, vymezení vhodných vzdělávacích trajektorií a zajištění rozmanitých, interaktivních a poutavých kontextů pro učení; uvedené možnosti vykazují obrovský potenciál z hlediska podpory učení a odstraňování nerovností v dané oblasti. Nástroje AI by mohly pomáhat při odborné přípravě a emancipaci osob, jež mají k tradičním systémům vzdělávání a odborné přípravy jen omezený přístup. Pokud však bude tato inovace motivována výhradně ekonomickým ziskem, vyvstává reálné riziko, že dojde k prohloubení digitální propasti: budou se stupňovat rozdíly mezi účastníky vzdělávání, kteří mají přístup k vysoce výkonným, avšak potenciálně nákladným nástrojům učení, a těmi, kteří k nim přístup nemají, jakož i mezi jedinci, kteří disponují dovednostmi a kompetencemi nezbytnými k využívání takových nástrojů, a osobami, jež tyto dovednosti a kompetence postrádají. EU a její členské státy musejí zajistit, že toto riziko diskriminace a nerovnosti v přístupu bude omezeno.

⁷ Vuorikari, R., Kluzer, S. a Punie, Y., DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens With new examples of knowledge, skills and attitudes (Rámec digitálních kompetencí pro občany – s novými příklady znalostí, dovedností a postojů), Úřad pro publikace Evropské unie, Lucemburk, 2022.

Úloha učitelů a školitelů

AI má rovněž potenciál podpořit učitele a školitele při realizaci účinného učení zaměřeného na účastníky vzdělávání, pokud jde o zohlednění konkrétních potřeb, prosazování diferenciací pedagogických přístupů a rozvoj adaptivního učení. Široké využívání AI ve vzdělávacím prostředí i ve společnosti pravděpodobně povede k přehodnocení výukových postupů, aniž by byla narušena úloha učitele. Je nezbytné učitele a školitele v souvislosti s těmito novými technologiemi podporovat, aby se předešlo nejistotě, zejména pak právní nejistotě při používání nástrojů AI. AI by neměla potenciálně devalvovat učitelské povolání – naopak by měla zvyšovat komfort učitelů a školitelů tím, že usnadní jejich postupy.

Společenské a etické otázky

Jsou před námi nové výzvy, jako je identifikace deep fakes, mediálního obsahu manipulovaného umělou inteligencí a výstupů produkovaných generativními modely umělé inteligence. Zvyšování povědomí účastníků vzdělávání o těchto záležitostech neobnáší jen boj proti propagandě nebo snahu o zachování demokratických hodnot. Dezinformace nebo zavádějící informace v digitální podobě jsou rovněž překážkou pro rozvoj dovedností, jako je analytické myšlení, kritické myšlení, řešení problémů a nezávislé učení.

Se zřetelem k výše uvedeným informacím předsednictví vyzývá ministry, aby se vzájemně podělili o názory a zkušenosti, pokud jde o následující otázky:

1. Jak lze vnitrostátní systémy vzdělávání a odborné přípravy připravit na výzvy spojené s AI a současně maximálně využít příležitostí, které AI přináší? Má AI na vaše vnitrostátní systémy vzdělávání a odborné přípravy již nyní nějaký dopad?
2. Jaká opatření by mohla být po konzultaci s členskými státy přijata na evropské úrovni, aby bylo možno AI ve vzdělávání a odborné přípravě co nejlépe zúročit a zároveň zajistit kvalitní vzdělávání pro všechny?